

M2SV prierez

MEDZNÍKY 2 SVETOVEJ VOJNY

OSNOVA

- 1. Mníchovská dohoda*
- 2. Viedenská arbitráž*
- 3. Takzvaný Slovenský štát*
- 4. Partizánske hnutie*
- 5. Slovenské národné povstanie*
- 6. Oslobodenie Česko-Slovenska*

Mníchovská dohoda

Mníchovská dohoda (iné názvy: **Mníchovská zmluva, Mníchovský diktát, Mníchovská zrada**) bola zmluva podpísaná 30. septembra 1938 o 2:30 SEČ (dohodnutá 29. septembra) podľa ktorej Česko-Slovensko odstúpilo Nemecku pohraničné územie osídlené prevažne Nemcami. Vo svetovej politike to bol dovtedy najväčší prejav politiky appeasementu (politiky ústupkov).

Appeasement (čítaj apízment, epízment z angl. zmierovanie, zmierňovanie) je pojem, ktorým sa v politológii označuje politicko-vojenská stratégia ústupkov, zmierňovania a tolerancie aj za cenu nevýhodnej alebo poníženej situácie, s cieľom nevyprovokovať vojenský alebo politický konflikt.

Česko-Slovensko po Mníchovskej dohode

Viedenská arbitráž

Prvá viedenská arbitráž ((Prvý viedenský diktát) bola medzinárodná arbitráž, ktorá sa konala 2. novembra 1938, a ktorou nacistické Nemecko a fašistické Taliansko donútili Česko-Slovensko vzdat' sa v prospech Maďarského Kráľovstva územia na juhu Slovenska a Podkarpatskej Rusi obývaného prevažne maďarsky hovoriacim obyvateľstvom. Na základe arbitrážneho rozhodnutia ministrov zahraničných vecí Nemecka Joachima von Ribbentropa a Talianska Galeazzo Cianoa malo Česko-Slovensko v dňoch 5.-10. novembra 1938 odstúpiť územie o rozlohe 11 927 km² s viac než miliónom obyvateľov.

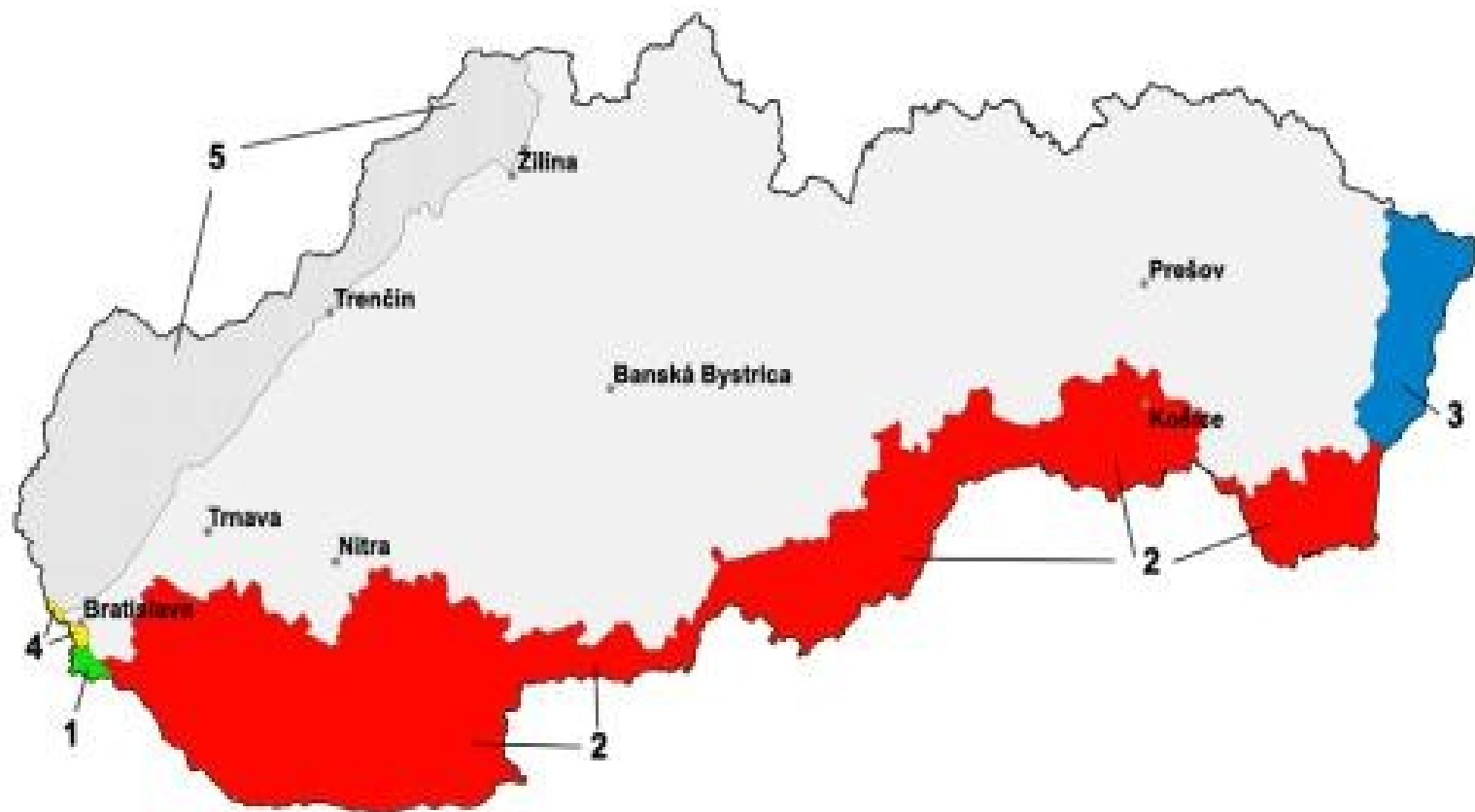
Dvojstranné rozhovory s Poľskom nadiktované Mníchovskou dohodou začali až 25. októbra 1938. Výsledkom týchto rokovaní bolo, že Poľsko získalo 1. decembra ďalšie územia, tentoraz na severe Slovenska. Išlo o 226 km² a 4 280 obyvateľov. Maďarsko požadovalo odstúpenie územia od línie Devín – Bratislava – Nitra – Tlmače – Levice – Lučenec – Rimavská Sobota – Jelšava – Rožňava – Košice – Trebišov – Pavlovce nad Uhom – Užhorod – Mukačevo – hranice s Rumunskom (vrátanie miest). Po arbitráži mu nakoniec pripadlo územie na severe ohraničené líniou Senec – Galanta – Vráble – Levice – Lučenec – Rimavská Sobota – Jelšava – Rožňava – Košice – Michal’any – Veľké Kapušany – Užhorod – Mukačevo – hranice s Rumunskom. Slovensko tak prišlo o vyše štvrtinu svojho územia.

mapa Československa do roku 1938.

mapa území odstúpených Nemecku (1), Maďarsku (2) a Poľsku (4) v dôsledku zradnej Mníchovskej zmluvy a Viedenskej arbitráže ...

Územia dnešného Slovenska, odstúpené
Maďarsku prvou viedenskou arbitrážou:

— hranice upravené 1. viedenskou arbitrážou 2. XI. 1938

Os Berlín-Rím-Tokio bolo vojensko-politické zoskupenie štátov počas druhej svetovej vojny.

Zoskupenie vzniklo v medzivojnovom období, ako reakcia na vojenské zmluvy medzi Poľskom, Anglickom a Francúzskom.

Vedúcou mocnosťou Osi bolo Nemecko s nacistickým režimom diktátora Adolfa Hitlera.

Dôležitou mocnosťou v Európe, tak isto s podobným fašistickým režimom, bolo tiež Taliansko, vedené Benitom Mussolinim. V októbri 1936 bola medzi nimi podpísaná dohoda, ktorá určovala nemecké a talianske sféry vplyvu v Európe. Vo svojom prejave 1. novembra 1936 Mussolini povedal, že odteraz sa budú všetky európske krajiny točiť okolo osi Berlín-Rím, z čoho vzniklo pomenovanie paktu. T

akmer simultánne, v novembri 1936, bola medzi Nemeckom a Japonskom podpísaná zmluva proti Kominterne (komunistom).

V máji 1939 Nemecko a Taliansko uzavreli vojenský (ocel'ový) pakt, ku ktorému sa v roku 1940 pridalo Japonsko, a pakt sa tak zmenil na Os Berlín-Rím-Tokio.

V roku 1941 nemecká armáda už nemala na území kontinentálnej Európy žiadnych nepriateľov, keďže porazila Nórsko, Francúzsko aj krajiny Beneluxu. 22. júna 1941 napadlo Nemecko svojho pôvodného spojenca - Sovietsky zväz. K Nemecku sa pripojilo v tejto vojne viacero krajín Fínsko, Rumunsko, Maďarsko, Chorvátsko a Slovensko.

Vojne so ZSSR sa ako jediné z nemeckých spojencov vyhlo Bulharsko

Prvou z krajín Osi, ktorá bola vo vojne porazená a jednala o mieri so Spojencami, bolo v roku 1943 Taliansko. Neskôr v 2. polovici roku 1944 nasledovali krajiny východnej Európy Rumunsko a Bulharsko. V auguste povstala proti okupácii krajiny aj značná časť slovenskej armády. Na stranu spojencov prešlo aj Fínsko. Jedným z posledných nemeckých spojencov v Európe zostalo Maďarsko

Spojenci bola protinacistická koalícia počas druhej svetovej vojny, ktorej hlavní členovia boli ZSSR, USA, Spojené kráľovstvo a Čína a d'alsie krajiny.

(V užšom zmysle slova sú „Spojenci“ iba veľmoci, teda najmä menované štáty

Spojenci zelená farba, Os modrá farba, neutrálne štáty - šedá, zelený bod - prechod od Osi k Spojencom, modrý bod - prechod od Spojencov k Osi

Takzvaný Slovenský štát

Slovenská republika (do prijatia Ústavy 21. júla 1939 **Slovenský štát**; bol štátny útvar v časti územia dnešného Slovenska od vyhlásenia samostatnosti Snemom Slovenskej krajiny 14. marca 1939 do 8. mája 1945, keď formálne kapitulovala vláda (už 3. mája 1945 boli oslobodené všetky obce na území Slovenska, čím sa stali súčasťou obnoveného česko-slovenského štátu). Hoci sa formálne pokladal za samostatný štát Slovákov, bol produktom zahraničnej politiky Nemeckej ríše a jej satelitom. Jeho vznik a existenciu podmienila snaha nemeckého kancelára Adolfa Hitlera o rozdrobenie Česko-slovenskej republiky.

Vznikla na území dnešného Slovenska (bez oblastí, ktoré patrili po prvej Viedenskej arbitráži Maďarsku a spočiatku aj bez drobných území pripojených k Poľsku) dňa

14. marca 1939

po predchádzajúcom Hitlerovom rozhovore (dohode resp. pohrození) s Jozefom Tisom a Ferdinandom Ďurčanským dňa 13. marca 1939 v Berlíne

Vládnoucou politickou stranou bola Hlinkova slovenská ľudová strana – Strana slovenskej národnej jednoty (HSL'S – SSNJ), na ktorej čele bol Jozef Tiso – prezident prvej SR. Išlo o stranu, do ktorej sa koncom roka 1938 formálne zlúčili všetky významnejšie slovenské a česko-slovenské strany účinkujúce na Slovensku

s výnimkou komunistickej a sociálnodemokratickej strany, ktoré boli zakázané alebo mali pozastavenú činnosť. Už predtým bola HSL'S najsilnejšou politickou stranou na Slovensku. V predvojnovom období stranu HSL'S podporovalo asi 28 – 34% slovenských voličov, pričom svoj najväčší volebný úspech získala v roku 1925^[14]. Svoje strany mohli mať karpatonemecká (Deutsche Partei) ako aj maďarská (Magyar Párt) menšina. Tieto ani zďaleka nepredstavovali politickú pluralitu, keďže fakticky všetky boli fašistické a potláčali akékoľvek demokratické tendencie.

Súpis názvov štátu používaných v literatúre

- ❖ Slovenská republika
- ❖ Slovensko
- ❖ Slovenský štát
- ❖ prvá Slovenská republika, prvý Slovenský štát
- ❖ vojnová Slovenská republika/vojnová slovenská republika, vojnový slovenský štát/vojnový Slovenský štát
- ❖ takzvaný slovenský štát/takzvaný Slovenský štát
- ❖ klérofašistický slovenský štát/klérofašistický slovenský štát, fašistický slovenský štát/fašistický Slovenský štát, slovenský klérofašistický štát, slovenský fašistický štát, fašistická Slovenská republika/fašistická slovenská republika, klérofašistická Slovenská republika/klérofašistická slovenská republika, klérofašistický štát
- ❖ farská republika/Farská republika
- ❖ Hitlerov produkt

Predseda vlády V. Tuka, prezident J. Tiso, predseda snemu M. Sokol a minister vnútra A. Mach na zjazde verejných pracovníkov v roku 1942.

Tiso si počas návštevy Nemecka podáva ruku s Adolfom Hitlerom

Partizánske hnutie

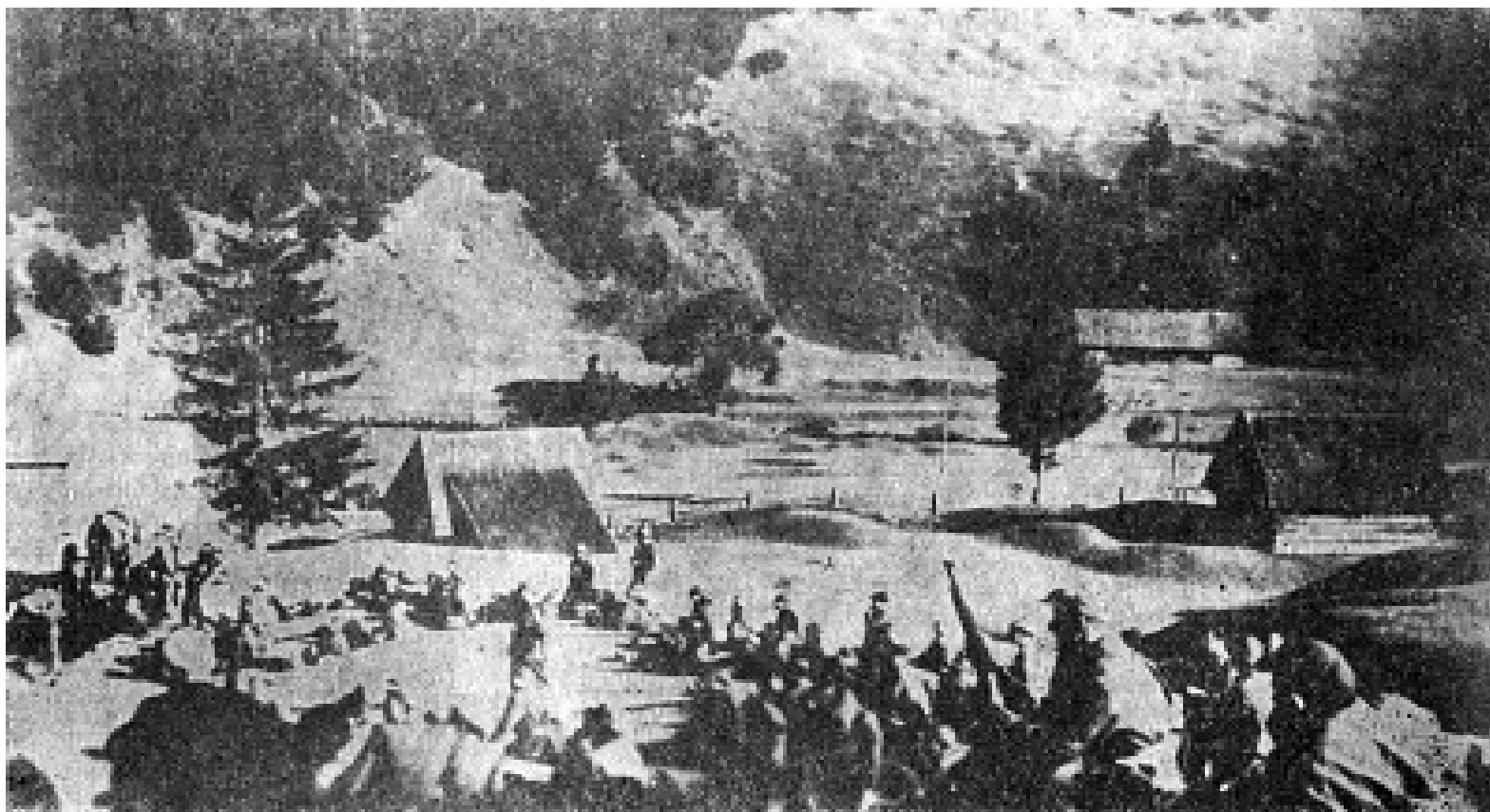
Partizánske hnutie bolo počas druhej svetovej vojny jednou z najvýznamnejších a najčastejších foriem prejavu masového odporu ľudu proti fašizmu v krajinách, ktoré sa dostali do fašistickej poroby okupantov i vlastných fašistických vlád. Národy Československa sa v tomto smere zaradili v európskom meradle na jedno z popredných miest. Partizánske hnutie bolo dôležitým subjektívnym faktorom a charakteristickým fenoménom protifašistického národnooslobodzovacieho zápasu československého ľudu v období druhej svetovej vojny. Predstavovalo fórum ozbrojeného revolučného boja za národné a sociálne požiadavky československého ľudu.

Partizánske hnutie počas druhej svetovej vojny bolo organickou súčasťou antifaašistického odboja.

Do leta 1944 sa značne rozrástlo aj partizánske hnutie. Prvými partizánskymi skupinami na Slovensku, ktoré vznikli v rokoch 1942 až 1943, boli na východnom Slovensku partizánska skupina Pavla Boroša, na strednom Slovensku skupina Ladislava Exnára a na západnom Slovensku skupina Alexandra Markuša. Roku 1943 sa na východnom Slovensku utvorila veľká partizánska skupina Čapajev, ktorú viedol bývalý dôstojník slovenskej armády Ľudovít Kukorelli. Táto skupina spôsobovala fašistickým vojskám škody tým, že ničila komunikácie a prepádávala nemecké transporty. Od začiatku roku 1944 prichádzalo z nemeckých zajateckých táborov na Slovensko stále viac sovietskych utečencov, ktorí vstupovali do slovenských partizánskych oddielov alebo zakladali nové. Na jar 1944 vznikli ďalšie partizánske skupiny v Turci, v Liptove, na hornej Nitre a na východnom Slovensku.

Uprostred leta 1944 slovenské partizánske hnutie ďalej posilnili partizáni zo Sovietskeho zväzu, ktorí zoskakovali ako výsadkári do horských oblastí alebo prechádzali na Slovensko cez hranice Ukrajiny a z Poľska; z nich najznámejší boli partizánski organizátori Jegorov, Veličko, Karasov a Šukajev. Spolu so sovietskymi partizánmi prichádzali slovenskí a českí partizáni, ktorí absolvovali výcvik v partizánskych kurzoch na Ukrajine (Teodor Pola, Ján Ušiak, Ladislav Kalina, Ernest Bielik, Anton Šagát a ďalší). Postupne dosiahlo partizánske hnutie také rozmery, že slovenský fašistický režim bol proti nemu bezmocný. Nepomohlo ani vyslanie trestnej expedície četníkov a vojakov proti partizánom do hôr stredného Slovenska, ani vyhlásenie stanného práva na celom Slovensku 12. augusta 1944.

Partizánsky výcvikový tábor

VIANOČNÁ DOHODA

je dokument podpísaný v Bratislave pred Vianocami roku 1943, na základe ktorého vznikla (v dejinách posledná, v tej dobe ilegálna) Slovenská národná rada. SNR následne vyšla z ilegality po vypuknutí SNP na povstaleckom území

- ▣ **Dokument je rozdelený do dvoch častí, prvá sa vzťahuje na činnosť SNR:**
SNR má za úlohu viesť odboj proti Prvej Slovenskej republike na čele s prezidentom Dr. Jozefom Tisom.
Ked' nastane príležitosť SNR ju má zvrhnúť a má sa uchopiť moci na Slovensku. Má byť hlavným orgánom Slovenska, kým sa nenájdu vhodní zástupcovia, ktorí prevezmú moc. SNR má udržiavať kontakty s "česko-slovenskou vládou a s celým zahraničným odbojom, ktorých prácu na medzinárodnom a vojenskom poli uznáva a podporuje".

Druhá časť dokumentu sa vzťahuje na vznik budúcej Československej republiky na princípe rovnosti slovenského a českého národa. Budúci štát má byť v úzkom kontakte s ostatnými slovanskými národmi a hlavne so Sovietskym zväzom. Nová republika má byť demokratická a v jej politike majú byť odstránené zložky "*fašistické, rasistické, totalitné a také, ktoré budú v rozpore s týmito zásadami*". V tomto duchu sa má viesť aj hospodárstvo, sociálne otázky, kultúra, školstvo a výchova v budúcej republike. V dokumente sa hovorí aj o náboženskej otázke v budúcej ČSR: "*Zachovaná má byť sloboda náboženských vyznaní, vylúčený má byť však vplyv cirkvi na smer a vedenie štátu.*" Dokument sa končí ústavnoprávnou záležitosťou vo vzťahu slovenského a českého národa.

Predvečer povstania

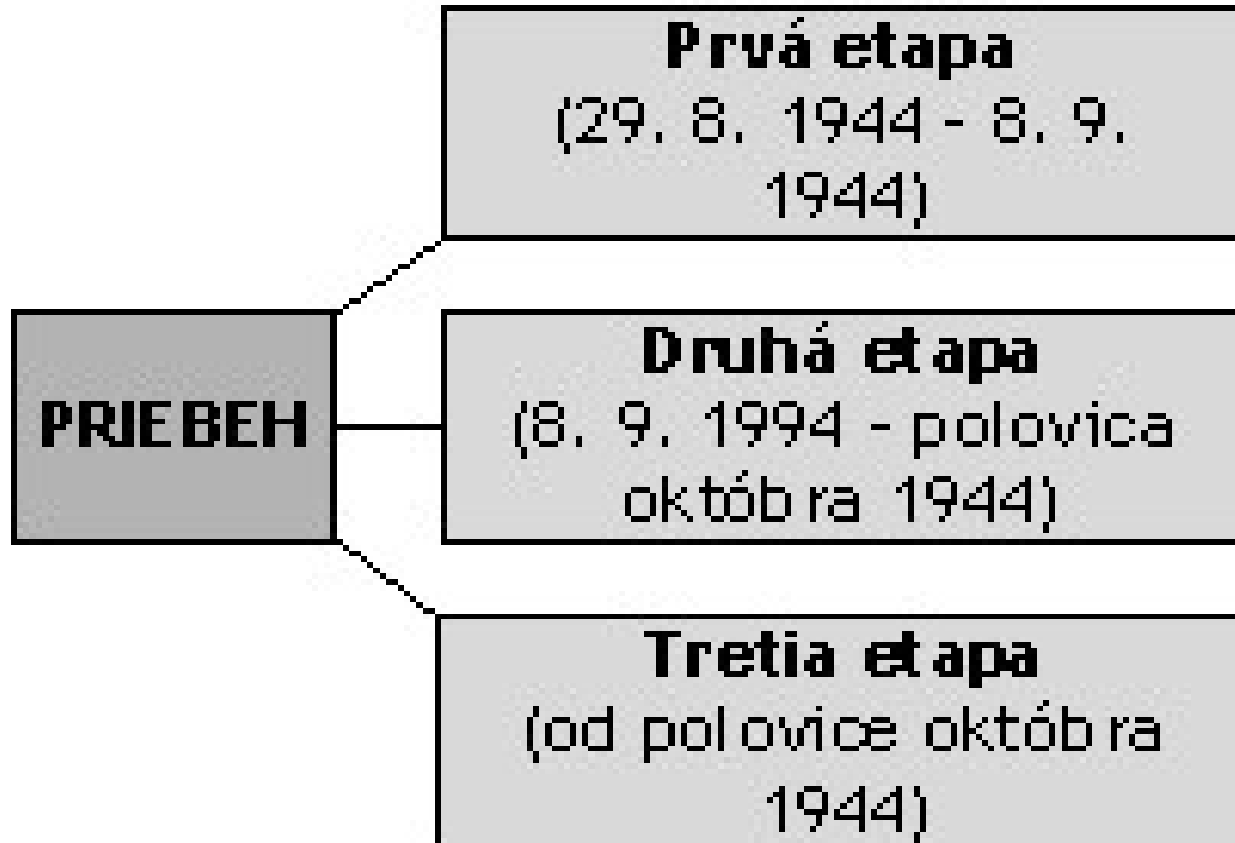
V druhej polovici augusta 1944 sa udalosti na Slovensku vyostрили. Vlastenci vtedy podnikli proti fašistickým ozbrojeným silám a predstaviteľom moci viacej akcií ako za celé predošlé obdobie. Na mnohých miestach zničili komunikácie, prepadli transporty a likvidovali hitlerovcov a ich spolupracovníkov. Orgánom fašistickej správy sa odopierala poslušnosť. Na strednom Slovensku obyvateľstvo na mnohých miestach prevzalo prostredníctvom svojich orgánov, národných výborov, moc do svojich rúk.

Tak sa začala na Slovensku národná a demokratická revolúcia. Slovenské fašistické orgány neboli schopné ju potlačiť vlastným žandárstvom a vojskom, pretože práve slovenské ozbrojené sily pomáhali už z veľkej časti začínajúcej revolúcii. Preto na potlačenie protifašistických akcií na Slovensku so súhlasom prezidenta Tisu nastúpili nemecké vojenské jednotky.

Nemecké jednotky na území Slovenska počas SNP

Priebeh SNP

SNP

Vypuknutie Slovenského národného povstania (29. august 1944)

Ked' 29.augusta 1944 začali Nemci Slovensko obsadzovať, stalo sa to pre slovenských vlastencov signálom, aby rozvinuli boj v plnej sile.

K partizánom podporovaným obyvateľstvom sa pridali mnohé slovenské vojenské posádky. Protifašistický odboj tak nadobudol charakter celonárodného povstania.

Budova na Hornej ulici v Banskej Bystrici, odkiaľ pochádzalo vysielanie

Kostol na Donovaloch, z blízkosti ktorého prebiehalo mobilné vysielanie

A ty mor ho! — hoj mor ho! detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu;
a čo i tam dušu dáš v tom boji divokom:
Mor ty len, a voľ nebyť, ako byť otrokom.

SAMO CHALÚPKA

SITUÁCIA V PRVÝCH DŇOCH SNP

- Územie nemeckej ochranej zóny
- Územie obsadené Slovenskom
- Územie zabraté Nemeckom
- Územie obsadené Maďarskom
- Smer nemeckého postupu
- Územie držané povstalcami

Nástup jednotky povstaleckej armády

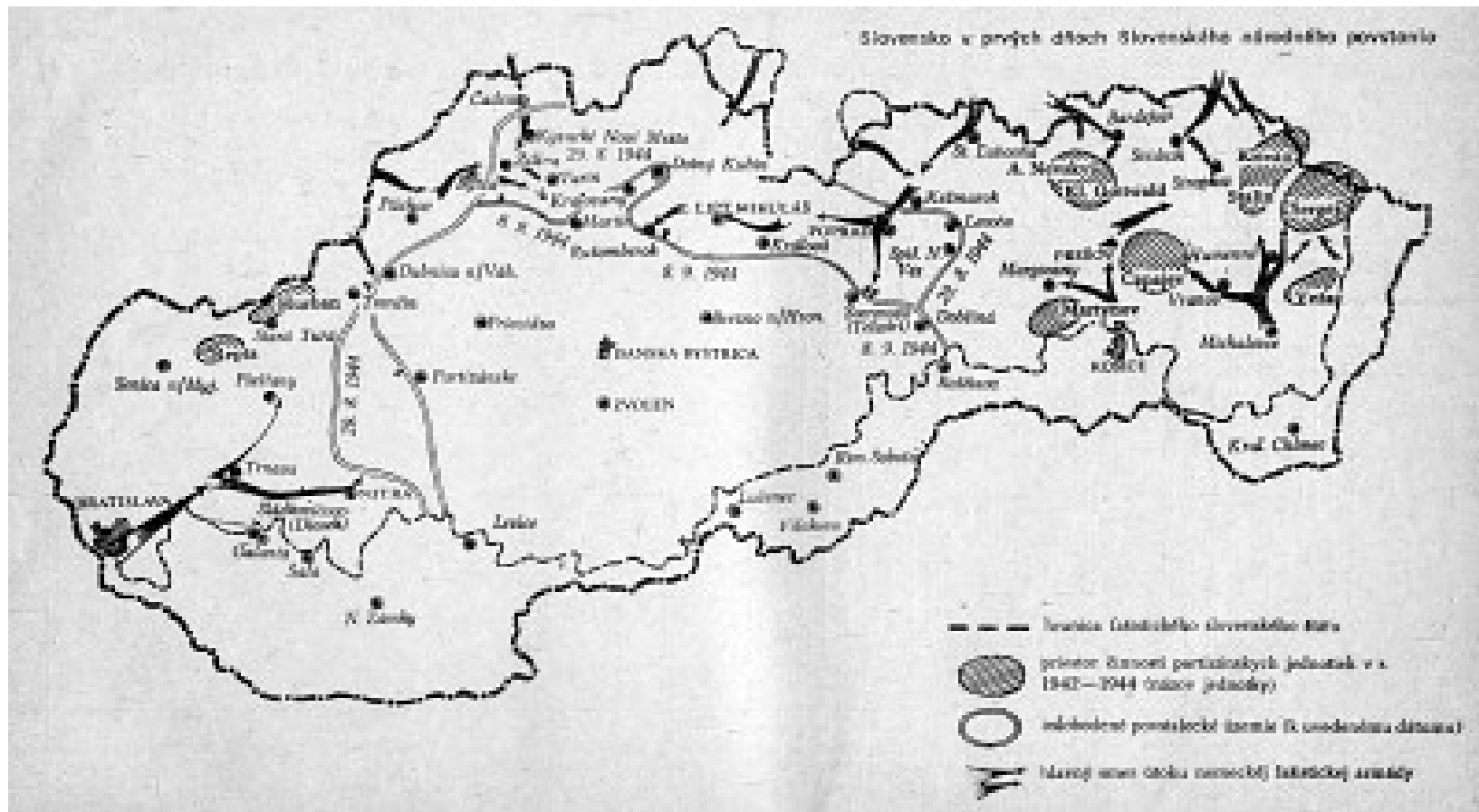
Centrom vojenských a partizánskych síl a politických orgánov povstalcov sa stala Banská Bystrica, kde veľké služby povstaniu urobil Slobodný slovenský vysielateľ. Dňa 5. septembra vystúpila Slovenská národná rada na verejnosť. Vydala Deklaráciu slovenského národa, vyhlásila obnovenie Československej republiky a mobilizáciu. Nástup do povstania bol najmasovejší v robotníckych oblastiach, na Horehroní, na hornej Nitre, v Liptove a v Turci, odkiaľ odchádzali stovky bojovníkov do partizánskych oddielov a do povstaleckej armády.

Proti povstalcom bojovalo 6 nemeckých divízií - 48 tisíc vojakov SS a wermachtu. Centrum SNP bola Banská Bystrica, kde boli najvyššie orgány povstania:

1. SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA,
41 členov
2. VELENIE 1.čsl.arm. na Slovensku
3. HLAVNÝ ŠTÁB PARTIZÁNSKÝCH
ODDIELOV
4. RADA OBRANY SLOVENSKA

Slovenská národná rada v Banskej Bystrici po 5.9. 1944 Vavro Šrobár, Karol Šmidke, Ján Ursíny, Gustáv Husák, Jozef Lettrich, Ivan Horvát, Matej Josko, Daniel Ertl, Jozef Styk, Rudolf Blažovský, Viliam Paulíny, Ján Púl, Ivan Pietor, Ondrej Klokoč, Ivan Štefánik, František Čáp, Tomáš Čáp, Tomáš Tvarožek, Emil Pet'ko, Milan Polák, Peter Zaťko, Rudolf Strechaj, Martin Kulich, Jozef Lietavec, Martin Kvetko, Karol Dolinský, Pavel Blaho, Samuel Takáč, Jozef Stanek, Andrej Djuračka, Rudolf Viktorín, Jozef Šoltés, Ján Hano, Ján Čech, Ján Ševčík, Juraj Kapinaj, Samuel Belluš, Imrich Bohúň, Fedor Thurzo, Alexander Bahurinský, František Kubáč, Ján Golian

Slovensko v prvých dňoch Slovenského národného povstania

Boj slovenského ľudu vyvolal veľký ohlas v českých krajinách. Mnoho českých vlastencov prešlo s nasadením života cez prísne strážené protektorátne hranice na Slovensko, vstúpilo do povstaleckých jednotiek a zúčastnilo sa bojov. Okrem českých vlastencov a sovietskych partizánov bojovali po boku slovenského ľudu aj príslušníci ďalších (asi dvadsaťpäť) národov – Francúzi, Bulhari, Srbi, Poliaci, Maďari, Nemci a iní, ktorí svojou účasťou v bojoch na Slovensku prispeli k porážke svetového fašizmu a k rýchlejšiemu ukončeniu vojny.

ORGANIZÁCIA POVSTALECKEJ ARMÁDY:

Veliteľom armády bol : do 7.10.1944 gen. Ján Golián,
od 7.10.1944 gen. Rudolf Viest. Náčelníkom štábu bol
mjr. Július Nosko.

Bolo vytvorených 6 taktických skupín /TS/.

- 1. TS - veliteľ pplk. Jozef Tlach
- 2. TS - veliteľ plk. Michal Širica
- 3. TS - veliteľ plk. Pavol Kuna
- 4. TS - veliteľ plk. Mikuláš Markus do 10.10.1944,
potom pplk. Ján Malár
- 5. TS - veliteľ pplk. Emil Perko
- 6. TS - veliteľ pplk. Ján Černek

Ján Golián

Rudolf Viest

Július Nosko

Ing. Norbert Lacko SZPB

2. čs. samostatná paradesantná brigáda

Medzi vojenské a partizánske jednotky, ktoré sa významným spôsobom podieľali na boji proti fašistickému - hitlerovskému Nemecku počas 2. svetovej vojny patri rozhodne aj 2. čs. samostatná paradesantná brigáda v ZSSR,

Zloženie brigády bolo takéto:

1. Veliteľstvo brigády so štábom a brigádne jednotky: štábna rota, spojovacia rota, ženijná rota a autorota;
2. 1. výsadkový prápor Každý prápor mal 3 pešie roty, rotu ŤG, rotu PTP, mìnometnú rotu
3. 2. výsadkový prápor a veliteľskú rotu
4. delostrelecký oddiel:3 palebné batérie 76 mm kanónov, batéria 120 mm mìnometov a veliteľská batéria;
5. protitankový oddiel:3 palebné batérie 45 mm kanónov, rota PTP
6. Protiletadlový oddiel:1 batéria protiletadlových kanónov 37 mm, 2 roty veľkorážných protiletadlových guľometov;
7. Zmiešaný priezvedný oddiel - pôvodne tankový prápor a cyklistická rota.

Celkový počet - 2 807 osôb.

Príslušníci štábu brigády, 10. októbra 1944 počas bojov pri Žiari nad Hronom. V strede škpt. Karel Hlásný (1911-1982), vpravo plk. Vladimír Přikryl.

-Dôstojníci brigády v SNP :
Čaplovič, Brožík, Marcely

=

-Nástup brigády s výstrojom- ženy

-Nakladanie výzbroje na lietadlá v Krosne

Nástup brigády s výstrojom

Výzbroj

Delostrelecké, protitankové a protiletadlové zbrane:

120 mm plukovný mínomet vz. 38 a 43, dostrel až 5,5 km, hmotnosť strely až 17 kg

82 mm mínomet

76 mm divízny kanón vz. 42 (ZIS-3), dostrel 13 km, hmotnosť strely až 6 kg

76 mm plukovný kanón vz. 43, dostrel 4,2 km, hmotnosť strely až 6,5 kg

45 mm protitankový kanón vz. 37 a 42, dostrel u vz. 42 až 6,6 km

37 mm protiletadlový kanón vz. 39, dostrel do výšky 5,7 km a do diaľky 8,5 km

14,5 mm protitanková puška vz. 1941 (Degt'arev), dostrel do 0,8 km, na vzdialenosť 100 m prebýjala až 40 mm pancier

14,5 mm protitanková puška vz. 1941 (Simonov), dostrel do 0,8 km

12,7 mm veľkorážny guľomet vz. 1938 (Děgt'arjev-Špagin-kruptokalibernyj) dostrel do 3,5 km

protitankový kanón kalibru 45 mm

plukovný mìnomet kalibru 120 mm

37 mm protiletadlový kanón vz. 39

76 mm divízny kanón vz. 42 (ZIS-3)

Osobné zbrane*:

puška vz. 24 ráže 7,92 mm, váha 4,2 kg, dostrel 2000 m,
opakovačka s 5 nábojmi

karabina Mosin-Nagant vz. 38 resp. 44 ráže 7,62 mm, váha
cca 4kg, dostrel cca 2000 m, opakovačka s 5 nábojmi

samopal PPŠ 41 Špagin, ráže 7,62 mm, váha 5,4 kg, dostrel
750 m, kadencia 900 rán/min

samopal PPS 43 Sudajev ráže 7,62 mm, váha 3,36 kg bez
nábojov, kadencia 500-600 rán/min

+ ukoristené nemecké zbrane

Slovenské povstalecké letectvo boli prospojenecké letecké jednotky, ktoré bojovali proti silám Osi na území Slovenska a zúčastnili sa Slovenského národného povstania na jeseň 1944.

V prvých dňoch povstalci stratili významné letiská v Piešťanoch, Spišskej Novej Vsi, Poprade, Vajnorochoch pri Bratislave a v Trenčianskych Biskupiciach, avšak na strednom Slovensku stále držali veľké územie s letiskom Tri Duby (dnes Letisko Sliach) a s provizórnou vzletovou a pristávacou dráhou ned'aleko obce Zolná

Avia B-534,

Letov Š-328

Focke-Wulf Fw 189

IL-2 šturmovkin

Messerschmitt Bf 109G-6

Lavočkin La-7.

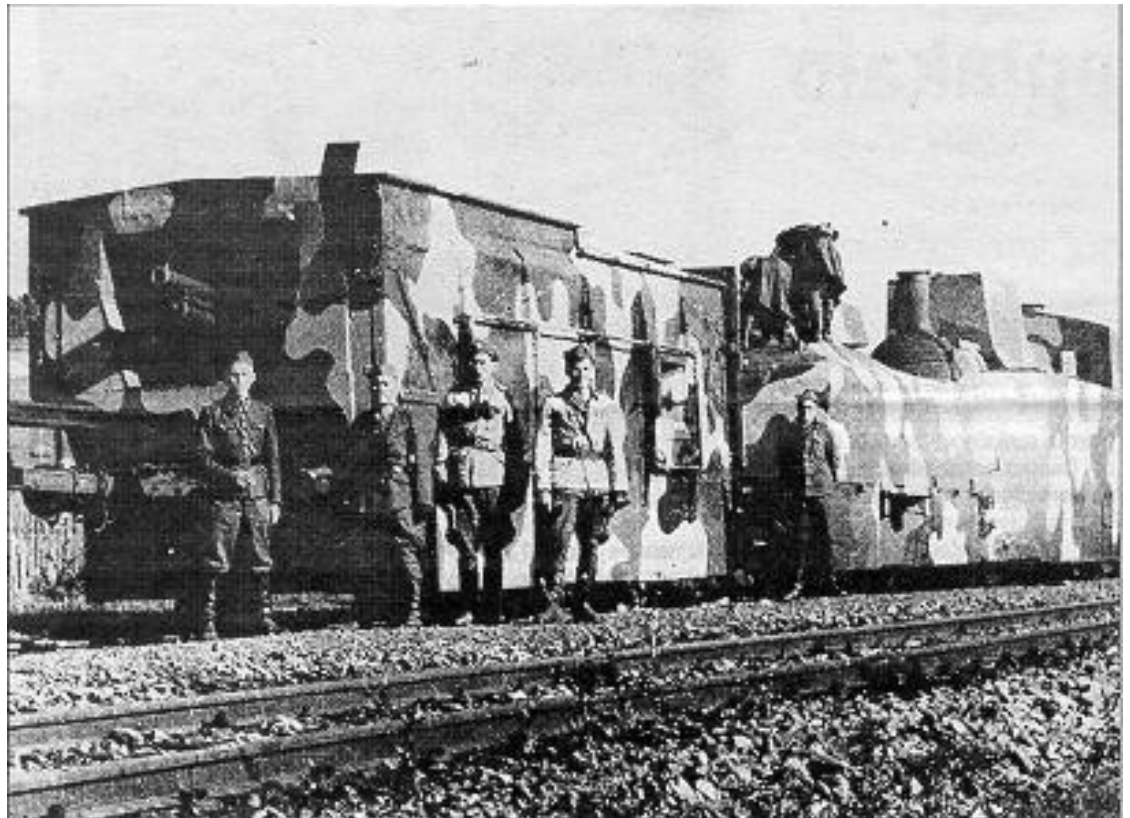
Lavočkin La-5FN.

Vo Zvolene boli z iniciatívy železničiarov vyrobené tri pancierové vlaky :

HURBAN, veliteľom bol kpt. Rubanský

MASARYK, veliteľom bol kpt. Kukliš

ŠTEFÁNIK, veliteľom bol kpt. Adam

VZNIKLO VEĽKÉ OSLOBODENÉ ÚZEMIE : - 30 okresov s rozlohou asi 20 000 km štvorcových , kde žilo 1.700 000 obyvateľov, ohraničené :

Na východe - Kežmarok, Levoča, Spišská Nová Ves, Dobšiná,

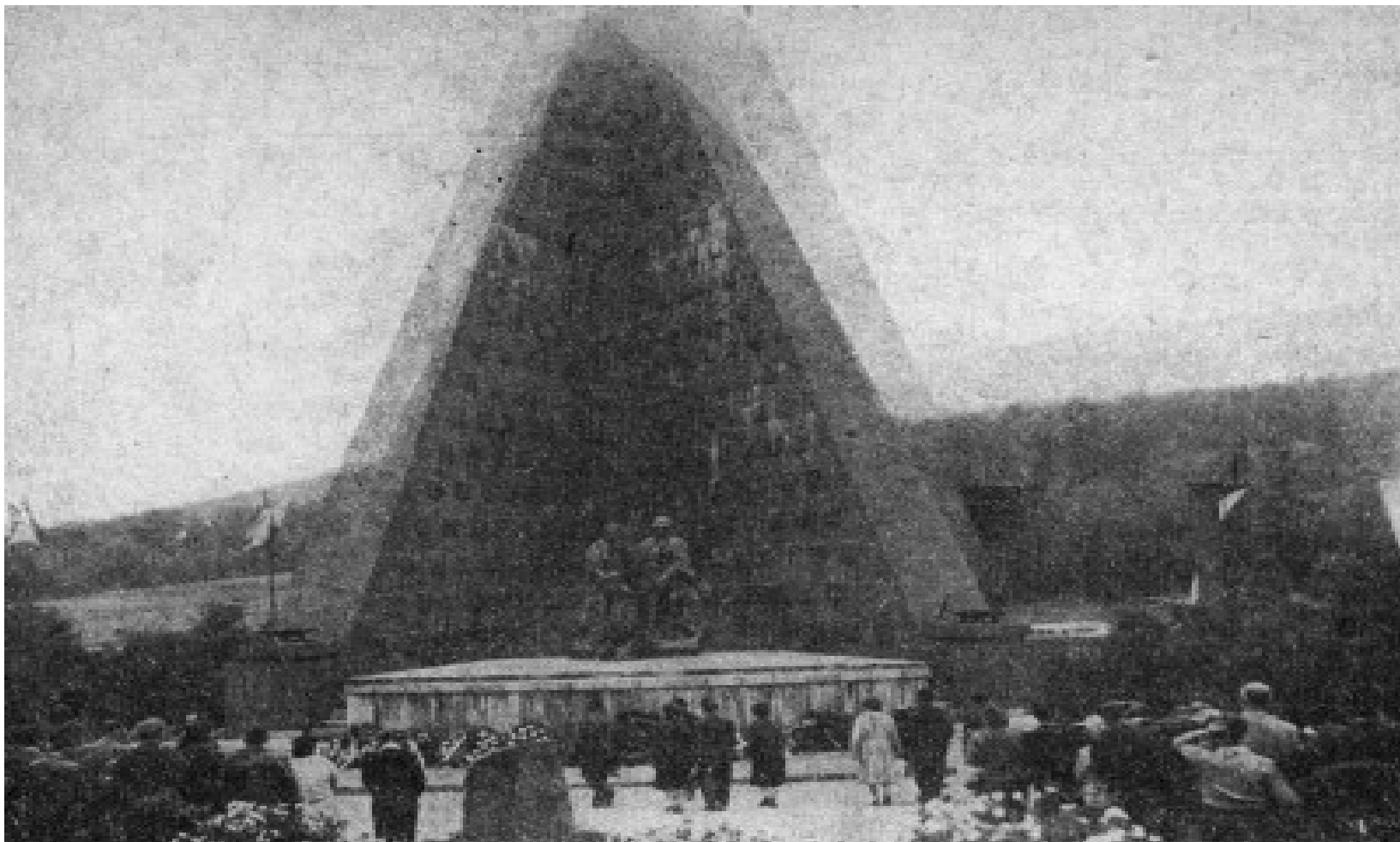
Na západe - Žilina, Bánovce nad Bebravou, Topoľčany až po Zlaté Moravce Bratislavu obsadil plk.Schill a pokračoval smerom na Ponitrie.

Na severe a juhu to boli štátne hranice Slovenska. Na oslobodenom území preberá moc Slovenská národná rada. V okresoch , mestách a obciach vznikajú okresné a miestne revolučné národné výbory

Karpatsko-duklianska operácia

Slovenskému národnému povstaniu sprostredkovalo všestrannú pomoc aj moskovské vedenie KSČ. Táto pomoc sa najúčinnejšie prejavila tým, že sovietske velenie na žiadosť československých činiteľov v Moskve v krátkom čase pripravilo pôvodne neplánovanú operáciu v smere na Dukliansky priesmyk. Karpatsko-duklianska operácia, začatá 8. septembra, viazala značnú časť nemeckých síl, ktoré sa preto nemohli použiť v boji proti slovenským povstalcom na strednom Slovensku. Po mimoriadne urputných a krvavých bojoch osloboditeľské vojská sovietskej 38. armády pod vedením generála K. S. Moskalenka a 1. československý armádny zbor v ZSSR na čele s generálom Ludvíkom Svobodom vstúpili 6. októbra v Duklianskom priesmyku na československú pôdu.

Pomník padlým na Dukle

Karol Šmidke v Detve na prehliadke partizánskych oddielov v septembri 1944

Postup nemeckých divízií : -
Z VÝCHODU - tankové jednotky skupiny armád " A „
– ZO SEVERU - SS brigáda DIRLENWANGER, SS
bojová skupina WITTENMEYER
- ZO ZÁPADU -178. divízia tankových granátnikov
TATRA, SS skupina Schiil, ktorá obsadila Bratislavu
- Z JUHU - pod vplyvom politickej situácii v
Maďarsku bola situácia pokojná, avšak po znovu
uchopení moci gen. Hofflem, nastúpila elitná 18.SS
divízia tankových granátnikov, bývalá južná Ukrajina
na smere cez Krupinu do srdca povstania na Banskú
Bystricu

Povstalecká armáda bola vyzbrojená väčšinou ľahkými zbraňami, nakoľko hlavné ozbrojené sily dvoch dobre vyzbrojených divízií, s ktorými sa počítalo v prvej variante Vianočnej dohody, mali otvoriť cestu oslobodeneckým vojskám na pomoc SNP. Boli rozmiestnené na východnom Slovensku. Velenie armády bolo v Prešove a divízie boli v Giraltovciach a v Radvani n/Laborcom. Tieto však boli Nemcami odzbrojené a tak najdôležitejšia pomoc povstaniu bola zmarená. Povstanie bolo odkázané samo na seba. Začali ťažké boje s presilou nemeckej armády.

TRI SAMOSTATNÉ PROTITANKOVÉ ROTY, každá rota bola schopná plniť samostatne bojové úlohy . Vyzbrojené boli sovietskymi protitankovými puškami, americkými bazukami a pechotnými zbraňami, s vlastným tylovým zabezpečením.

POVSTANIE POTREBOVALO POMOC Z VONKU. Zo ZSSR - bola vzduchom prisunutá : 2.čs.PARADESANTNÁ BRIGÁDA V SILE OKOLO 1900 osôb , ktorá bola rozmiestnená v oblasti Badín. SAMOSTATNÝ LETECKÝ PLUK na poľné letisko Zolná.

Bazooka

Bazooka M1

Okupačný teror na Slovensku

Okupanti rozpútali kruté prenasledovanie slovenského ľudu. Hromadne vyvražďovali bezbranných obyvateľov alebo ich odvliekli do koncentračných táborov. Viac ako stopäť dedín, ako Kalište a Baláže pri Banskej Bystrici, Ostrý Grúň a Klak pri Žiari nad Hronom, Skýcov, Tokajík a iné, vypálili. Na niektorých miestach sa zúčastnili na perzekúcii obyvateľstva aj Pohotovostné oddiely Hlinkovej gardy. Ale napriek všetkému odpor ľudu neprestával a partizánske akcie nedopriali fašistom oddychu.

Tak ničili fašisti naše obce

Význam Slovenského národného povstania

Slovenské národné povstanie utvorilo jednu z najvýznamnejších revolučných tradícií slovenských dejín. Nikdy predtým nebojoval ľud v takom počte – bolo to asi 60 tisíc vojakov a takmer 20 tisíc partizánov – a za také pokrokové ciele ako v tomto povstaní. Pritom sa povstanie nestalo iba prevratom úzkeho kruhu odbojových pracovníkov, ako si to predstavovali buržoázni politici, ale bolo širokým, celonárodným hnutím. Z vojenskej stránky postupne viazalo jednotky, ktoré boli súčasťou šiestich až ôsmich nemeckých divízií a spôsobilo im značné straty. Znemožnilo hitlerovcom využívať hospodárske zdroje a komunikácie Slovenska a vyradilo z ich služieb celú slovenskú armádu. Z politickej stránky povstanie dokázalo, že slovenský národ nechce mať nič spoločné s fašizmom, a že je za spolužitie s českým národom. V povstaní činnosťou ľudových orgánov – národných výborov – sa položili základy štátnej moci.

Oslobodzovanie Slovenska

Slovensko oslobodzovali vojská troch štátov

Dňa 3.mája 1945 vojská s červenej armády 24.streleckej divízie 18.armády 4.ukrajinského oslobodili posledné časti územia Slovenska v priestore obce Markov. Ich následným prechodom na územie Moravy sa skončila bojová činnosť oslobodzovacích vojsk na území Slovenska, ktorá trvala 226 dní. Jej priebeh a dobu trvania výrazným spôsobom ovplyvnila poloha Slovenska v strede európskeho priestoru vojnovnej činnosti medzi dvoma hlavnými strategickými smermi – varšavsko-berlínskym a budapeštiansko-viedenským, ako aj charakter terénu, ktorý v prevažnej časti Slovenska neumožňoval hromadné nasadenie tankovej techniky, pričom v kombinácii s nepriaznivými jesennými a zimnými poveternostnými podmienkami často komplikoval leteckú podporu útočiacich vojsk.

Spôsobili, že oslobodzovanie Slovenska prebiehalo z niekoľkých operačných smerov vo väzbách na veľké útočné operácie vojsk Červenej armády, ktorých ťažisko ležalo mimo územia Slovenska.

Tak tomu bolo v prípade Východokarpatskej (8. 9. – 28. 10. 1944), Budapeštianskej (29. 10. 1944 – 13. 2. 1945), Západokarpatskej (12. 1. – 18. 2. 1945), Ostravskej (10. 3. – 5. 5. 1945) a Bratislavsko-brnianskej operácie (25. 3. – 5. 5. 1945). Ďalšie tri útočné operácie sovietskych vojsk mali ťažisko na území Slovenska, a to Východoslovenská (20. 11. – 15. 12. 1944), Stredoslovenská (10. 3. – 30. 3. 1945) a Komárňanská (6. 1. – 2. 2. 1945).

Osvobození Československa 1944–5

Červená armáda 2. mája 1945 dobyla Berlín, no nepodarilo sa jej ani po samovražde Adolfa Hitlera dohodnúť kapituláciu už prakticky porazeného Nemecka. Táto bola podpísaná až 7. mája 1945 o 02.41 h v Remeši a predstaviteľom Nemecka a ôsmimi spojeneckými generálmi z Veľkej Británie, USA, ZSSR a Francúzska, pričom sa 8. mája 1945 do 23.01 h mali ukončiť všetky boje

Závěrečný útok na Berlín uskutočnila Červená armáda

Battle of Berlin

German attempts to relieve Berlin (April - May 1945)

- Position of Polish forces
- - - Position of Soviet forces
- - - Position of German forces
- ↪ Direction of German retreat
- ➔ Direction of German offensive

Posledný akt podpisu "bezpodmienečnej kapitulácie všetkých nemeckých, kdekoľvek sa nachádzajúcich pozemných, námorných a vzdušných ozbrojených síl" sa zopakoval v noci z 8. na 9. mája 1945 v sídle sovietskeho štábu v Berlíne - Karlhorste. Jej podpisom táto vstúpila do platnosti 8. mája o 23.00 h v noci stredoeurópskeho času. V ZSSR vtedy bolo už po polnoci, teda 9. mája.

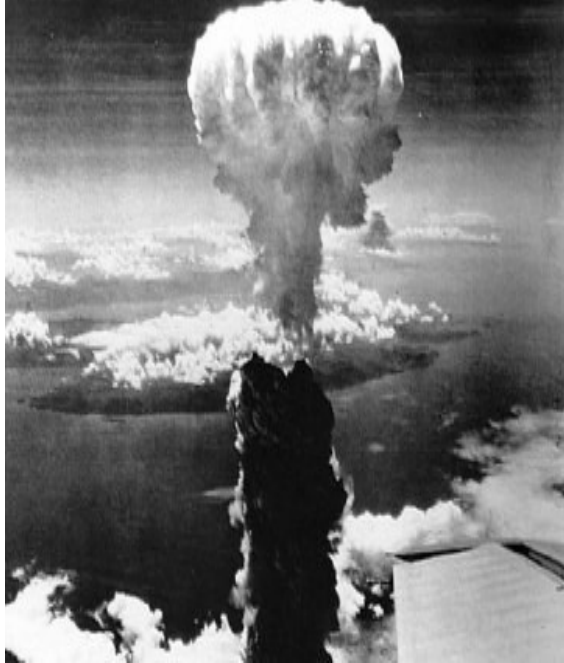

Podpis prvej kapitulácie 7. mája v Remeši

druhej 8. mája v Berlíne

Vo svete sa však vojna ešte neskončila, mimo Európu sa bojovalo takmer štyri mesiace. V Tichomorí boje prebiehali medzi americkými a japonskými vojskami a na Ďalekom východe sa k útoku na Japonsko pripojil aj Sovietsky zväz. V auguste USA zvrhli atómové bomby na Hirošimu a Nagasaki, čo urýchlilo rozhodnutia Japonského cisárstva ku kapitulácii, ktorú podpísalo 2. septembra 1945. Druhá svetová vojna sa skončila definitívne až 2. septembra 1945

- USA po mimoriadne vysokých stratách pri dobýjaní ostrova Okinava sa rozhodli nasadiť proti fanatickému odporu japonských vojsk svoje úplne 2 nové atómové bomby. V dobe vstupu ZSSR do vojny zvrhli lietadlá USA 6. a 9. augusta 1945 po jednej atómovej bombe na dve mestá - na Hirošimu a Nagasaki.